

Mål C-53/20

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

3 februari 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Bundesgerichtshof (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

19 december 2019

Klagande:

Hengstenberg GmbH & Co. KG

Motpart:

Spreewaldverein e.V.

Saken i målet vid den nationella domstolen

Den geografiska ursprungsbeteckningen ”Spreewälder Gurken”, ansökan om ändring av produktspecifikationen

Föremål och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, särskilt begreppet berättigat intresse i den mening som avses i artikel 49.3 och 49.4 i förordning (EU) nr 1151/2012 och artikel 267 FEUF

Tolkningsfrågor

- 1) Kan samtliga befintliga eller potentiella ekonomiska följder för en fysisk eller juridisk person som inte är helt osannolika anses tillräckliga för att motivera ett sådant berättigat intresse i den mening som avses i artikel 53.2 första stycket jämförd med artikel 49.3 första stycket och 49.4 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012 av den 21 november 2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel

som krävs för att framföra invändningar mot ansökan eller överklaga ett positivt beslut om ansökan i förfaranden om ändring av specifikationen som inte rör mindre ändringar?

2) Om fråga 1 besvaras nekande:

Kan (enbart) aktörer som tillverkar produkter eller livsmedel som är jämförbara med dem för de aktörer för vilka en geografisk skyddad beteckning är registrerad anses ha ett berättigat intresse i den mening som avses i artikel 53.2 första stycket jämförd med artikel 49.3 första stycket och 49.4 andra stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 i förfaranden om ändring av specifikationen som inte rör mindre ändringar?

3) Om fråga 2 besvaras nekande:

a) Ska det i frågan om kraven på ett berättigat intresse i den mening som avses i artikel 49.3 första stycket och 49.4 andra stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 göras åtskillnad mellan registreringsförfarandet enligt artiklarna 49–52 i förordning nr 1151/2012, å ena sidan, och förfarandet för ändring av specifikationen enligt artikel 53 i förordning nr 1151/2012, å andra sidan, och

b) kan därför enbart producenter som framställer produkter i det geografiska området som överensstämmer med produktspecifikationen, eller konkret avser påbörja en sådan tillverkning, göra gällande ett berättigat intresse i den mening som avses i artikel 53.2 första stycket jämförd med artikel 49.3 första stycket och 49.4 andra stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 i förfaranden om ändring av specifikationen som inte rör mindre ändringar, vilket innebär att aktörer som inte är etablerade inom området redan från början inte kan åberopa något berättigat intresse?

Anförda unionsrättsliga bestämmelser

Bestämmelserna om skyddade geografiska beteckningar (SGB), vilka för närvarande regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012 av den 21 november 2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel, särskilt artiklarna 5, 49 och 53

Anförda nationella bestämmelser

Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (lagen om skydd för varumärken och andra kännetecken, nedan kallad varumärkeslagen), 130–133 §§

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet

- 1 Beteckningen ”Spreewälder Gurken” är sedan den 19 mars 1999 registrerad som skyddad geografisk beteckning för obearbetade eller bearbetade grönsaker i Europeiska kommissionens register över skyddade ursprungsbeteckningar och skyddade geografiska beteckningar.
- 2 I ansökan om registrering angavs bland annat att den bearbetade produkten till över 70 procent består av gurka som härstammar från kontrollerad och integrerad odling inom det ekonomiska området Spreewald, att den – beroende på smakriktning – innehöll ingredienserna färsk lök, färsk dill och kryddor samt pepparrot och att bearbetningen i det ekonomiska området Spreewald var särskilt betydelsefull, eftersom de traditionella konserverings- och bearbetningsmetoderna kunde säkerställas där.
- 3 Sökanden (tillika motparten vid överklagandet), Spreewaldverein e.V. (nedan kallad Spreewaldverein) är den organisation som samtliga producenter av ”Spreewälder Gurken SGB” är medlemmar i, vilken förvaltar den skyddade geografiska beteckningen. Den 18 februari 2012 ansökte Spreewaldverein om en ändring av specifikationen hos Deutsches Patent- und Markenamt (den tyska patent- och varumärkesmyndigheten, nedan kallad DPA). Ändringen innebär särskilt att ytterligare tillsatser samt konserveringsmedel ska få användas.
- 4 Ansökan om ändring av specifikationen offentliggjordes i den tyska tidningen för varumärken (Markenblatt) den 22 augusti 2014. Genom skrivelse av den 16 oktober 2014 framförde klaganden, Hengstenberg GmbH & Co. KG (nedan kallad Hengstenberg) invändningar. Genom beslut av den 10 september 2015 fastställde DPA att ändringsansökan uppfyllde kraven i förordning (EU) nr 1151/2012. Hengstenberg överklagade beslutet till Bundespatentgericht som avvisade överklagandet och därefter meddelades prövningstillstånd till Bundesgerichtshof.
- 5 Bundespatentgericht ansåg att överklagandet inte kunde bifallas, eftersom Hengstenberg inte hade något berättigat intresse. Enligt nämnda domstol krävdes det en åtskillnad mellan en ansökan om registrering och en ansökan om ändring av specifikationen. Vid en ändring av specifikationen har aktörer som inte är etablerade inom området, vilka ändå inte får använda den skyddade beteckningen, inte något berättigat intresse. En saluföring av produkter som är försedda med en skyddad geografisk beteckning kan inte uteslutande i sig motivera ett berättigat intresse. En påstådd urholkning av den skyddade geografiska beteckningen drabbar enbart de producenter som är etablerade i det geografiska ursprungsområdet och detsamma gäller om produktens rykte eller anseende skadas. Dessutom är överklagandet ogrundat, eftersom det inte kan härledas något generellt förbud mot tillsatser från den aktuella specifikation som är tillämplig. Även om ansökan om ändring skulle medföra ”väsentliga ändringar” i den mening som avses i artikel 53.2 tredje stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 är dessa i högsta grad sakligt motiverade.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 6 Förordning (EU) nr 1151/2012 är sedan den trädde i kraft tillämplig på ansökan om ändring av specifikationen i förening med de nationella genomförandebestämmelserna i varumärkeslagen.
- 7 Enligt artikel 49.3 första stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 ska medlemsstaten som ett led i granskningen inleda ett nationellt invändningsförfarande, genom vilket säkerställs att ansökan om registrering av skyddade ursprungsbeteckningar och skyddade geografiska beteckningar offentliggörs på ett tillfredsställande sätt och att det föreskrivs en rimlig tidsfrist under vilken fysiska eller juridiska personer som har ett berättigat intresse och är etablerade eller bosatta på den medlemsstatens territorium kan framföra invändningar mot ansökan. Förfaranden som rör ansökningar om ändringar av specifikationen, vilka inte är mindre, ska enligt artikel 53.2 första stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 även följa förfarandet i artikel 49 i förordning (EU) nr 1151/2012. Om de föreslagna ändringarna är mindre genomförs ett förenklat förfarande i medlemsstaten samt på unionsnivå och något invändningsförfarande äger inte rum.
- 8 Vid ett överklagandeförfarande ska det förutsättas att den begärda ändringen av produktspecifikationen rör ändringar som inte är mindre. DPA har i enlighet med de tillämpliga bestämmelserna i varumärkeslagen i förening med artikel 9.2 första meningen i förordning (EG) nr 510/2006, vilken var tillämplig vid tidpunkten för ansökan, inlett ett förfarande avseende ändringar som inte är mindre.
- 9 Enligt varumärkeslagen, genom vilken de tillämpliga unionsrättsliga kraven har genomförts, kan varje person som har ett berättigat intresse och är etablerad eller bosatt i Förbundsrepubliken Tyskland framföra invändningar mot en ansökan om registrering av skyddade ursprungsbeteckningar och skyddade geografiska beteckningar till DPA inom två månader från offentliggörande. Detta gäller i motsvarande mån för ansökningar om ändringar av specifikationen som inte är mindre. Om DPA fastställer genom beslut att ansökan om ändring av specifikationen uppfyller kraven i förordning (EU) nr 1151/2012 och de bestämmelser som har antagits för att genomföra förordningen, kan detta beslut överklagas av personer vars berättigade intressen berörs av det beslut genom vilket de ändrade uppgifterna har bifallits, vilka har framfört en invändning mot ansökan inom föreskriven frist. Dessa villkor är uppfyllda. Hengstenberg har framfört invändningar inom föreskriven frist.
- 10 Bundespatentgericht har emellertid med rätta utgått från att Hengstenberg dessutom måste visa att företagets berättigade intressen berörs av det beslut från DPA genom vilket ansökan om ändring av specifikationen har bifallits. Detta framgår av artikel 49.4 andra stycket i förordning (EU) nr 1151/2012.
- 11 Den fråga som de nationella myndigheterna ska besvara enligt denna bestämmelse, nämligen vad som ska förstås med ett ”berättigat intresse”, vilket

möjliggör en rättslig prövning, kan inte entydigt utläsas av de unionsrättsliga bestämmelserna utan kräver således ett klagörande från Europeiska unionens domstol.

- 12 Av EU-domstolens praxis och de gemensamma konstitutionella traditionerna samt artiklarna 6 och 13 i Europakonventionen framgår att en domstolsprövning i princip måste vara möjlig (se EU-domstolens dom av den 3 december 1992, *Oleificio Borelli/kommissionen*, C-97/91, EU:C:1992:491, punkt 14 och dom av den 6 december 2001, *Carl Kühne m.fl.*, C-269/99, EU:C:2001:659, punkt 57, beslut av den 30 januari 2002, *La Conquete/kommissionen*, C-151/01 P, EU:C:2002:62, punkt 46 samt dom av den 2 juli 2009, *Bavaria och Bavaria Italia*, C-343/07, EU:C:2009:415, punkt 57). En domstolsprövning krävs således i princip även med avseende på en handling, såsom en ansökan om ändring av specifikationen, som utgör ett nödvändigt steg i förfarandet för att vidta en unionsåtgärd. Nationella domstolar som ska avgöra om en ansökan om registrering av en skyddad geografisk uppgift eller – såsom i förvarande mål – en ändring av en specifikation, är lagenliga ska därvid tillämpa samma kriterier som vid prövning av alla andra slutliga beslut som fattats av samma nationella myndighet och som kan antas skada tredje mans rättigheter enligt unionsrätten. En sådan talan ska således tas upp till sakprövning, även om detta inte är möjligt enligt de nationella processuella reglerna (se domen *Oleificio Borelli/kommissionen*, punkt 13, och domen *Carl Kühne m.fl.*, punkt 58, samt beslutet *La Conquete/kommissionen*, punkt 47).
- 13 Bundesgerichtshof anser inte att detta innebär att det krävs någon allmän talerätt inom ramen för artikel 49.4 andra stycket i förordning (EU) nr 1151/2012. Enligt artikel 12.1 i förordning (EU) nr 1151/2012 får emellertid varje aktör som saluför en produkt som uppfyller kraven i den aktuella specifikationen använda den skyddade geografiska beteckningen. Mot denna bakgrund uppkommer frågan huruvida samtliga befintliga eller potentiella ekonomiska följder för en fysisk eller juridisk person som inte är helt osannolika kan anses tillräckliga för att motivera ett sådant berättigat intresse i den mening som avses i artikel 53.2 första stycket jämförd med artikel 49.3 första stycket och 49.4 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012 av den 21 november 2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel som krävs för att framföra invändningar mot ansökan eller överklaga ett positivt beslut om ansökan i förfaranden om ändring av specifikationen som inte rör mindre ändringar (den första tolkningsfrågan).
- 14 Mot en sådan extensiv tolkning av det berättigade intresset talar enligt Bundesgerichtshofs uppfattning att kravet på ett ”berättigat” intresse i princip skulle vara överflödigt, eftersom rätten att framföra invändningar och överklaga inte skulle vara tillräckligt avgränsad.
- 15 Den begränsning av rätten att göra invändningar och överklaga enligt artikel 49.3 första stycket och 49.4 andra stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 som åsyftas genom kravet på ett berättigat intresse skulle kunna tillgodoses genom att (enbart)

aktörer som tillverkar produkter eller livsmedel som är jämförbara med dem för vilka en geografisk skyddad beteckning är registrerad anses ha ett sådant berättigat intresse (den andra tolkningsfrågan). Vid fastställandet av den grupp aktörer som har ett berättigat intresse skulle man kunna tillämpa det relevanta konkurrensförhållandet inom lagstiftningen om otillbörliga affärsmetoder. Enligt denna skulle det vara avgörande huruvida den som framför invändningar och producenterna från det geografiska området utgör konkurrenter som försöker sälja liknande varor eller tjänster inom samma krets av slutkonsumenter och således påverkar den andres konkurrensbeteende, det vill säga kan hindra eller störa försäljningen.

- 16 För en sådan tolkning talar skyddet för den fria konkurrensen. Enligt artikel 1.1 a i förordning (EU) nr 1151/2012 är syftet med förordningen visserligen att säkerställa att det föreligger sund konkurrens för jordbrukare och producenter som framställer jordbruksprodukter och livsmedel med mervärdesskapande egenskaper och kvaliteter. Detta (motiverade) stöd till en viss grupp jordbrukare och producenter får emellertid inte leda till en otillbörlig konkurrensfördel gentemot jordbrukare och producenter som inte tillhör denna grupp. För att skydda den fria konkurrensen måste dessa konkurrenter ha möjlighet att inleda ett administrativt förfarande eller ett domstolsförfarande om det föreligger risk att produkter som får förses med en skyddad geografisk beteckning inte längre uppfyller vad konsumenterna utlovas enligt produktspecifikationen.
- 17 Hengstenberg har på ett trovärdigt sätt gjort gällande att Spreewaldvereins ansökan om ändring av produktspecifikationen innebär att produkter som är försedda med den skyddade geografiska beteckningen ”Spreewälder Gurken” tvärt emot det i produktspecifikationen beskrivna sambandet med det geografiska området som motiverar skyddet inte längre bearbetas enligt ”traditionella konserverings- och bearbetningsmetoder” och att detta skulle medföra ekonomiska konsekvenser för företaget. Om denna invändning är motiverad – vilket inte är avgörande med avseende på rätten att överklaga – skulle detta medföra en konkurrensfördel för de producenter som är etablerade i det geografiska området. Till skillnad från den konkurrensfördel som beviljats genom förordning (EU) nr 1151/2012, vilken grundas på produkternas särskilda karaktär, skulle en sådan konkurrensfördel vara otillbörlig. En sådan ändring av specifikationen skulle tillåta producenter från det geografiska området att förse sina gurkor med den säljfrämjande uppgiften ”Spreewälder Gurken” och därigenom hänvisa till de traditionella metoder för konservering och bearbetning som motiverar denna beteckning, fastän de metoder som används inte (längre) utgör traditionella metoder.
- 18 Det faktum att den skyddade geografiska beteckningen enbart skyddar vissa berättigade personer innebär emellertid inte att andra personer inte kan ifrågasätta detta skydd. Exempelvis kan var och en på ett jämförbart sätt väcka talan om hävning av ett varumärke. För en sådan talan krävs inte ens ett berättigat intresse. Dessutom ger den geografiska beteckningen inte enbart rättigheter, utan medför även en skyldighet för producenterna att uppfylla kraven i specifikationen. Dessa

skyldigheter ska i vart fall även främja en rättvis konkurrens och måste kunna åberopas av konkurrenter som inte har någon produktion i det geografiska området.

- 19 En sista möjlighet skulle vara att göra åtskillnad mellan kravet på ett berättigat intresse vid registreringsförfarandet, å ena sidan, och inom ramen för en ändring av specifikationen, å andra sidan, och vid en ansökan om ändring enbart tillerkänna producenter ett berättigat intresse som framställer produkter i det geografiska området som överensstämmer med produktspecifikationen, eller konkret avser påbörja en sådan tillverkning (den tredje tolkningsfrågan).
- 20 Bundespatentgericht har utgått från en sådan åtskillnad mellan registrerings- och ändringsförfaranden och har antagit att kravet på ett berättigat intresse ska tolkas extensivt vid registreringsförfaranden som har omfattande verkningar. Däremot ansågs aktörer som inte är etablerade inom området redan från början inte ha något berättigat intresse vid en ändring av specifikationen, eftersom de inte har rätt att använda den skyddade geografiska beteckningen.
- 21 En sådan åtskillnad kan redan antas strida mot förordningens entydiga ordalydelse. I artikel 53.2 första stycket i förordning (EU) nr 1151/2012 hänvisas vid förfarandet för ändringar av produktspecifikationen som inte är mindre ändringar till bestämmelserna för registreringsförfarandet enligt artiklarna 49–52 i förordning (EU) nr 1151/2012, utan att begreppet ”berättigat intresse” definieras på något avvikande sätt för ändringsförfarandet. Vid en sådan åtskillnad föreligger dessutom en möjlighet att (i otillbörligt syfte) först registrera geografiska beteckningar med betungande eller stränga produktspecifikationer för att senare ”mjuka upp” dem genom ett ändringsförfarande där aktörer som inte är etablerade inom området inte längre har någon möjlighet att framställa invändningar. Detta talar – även om en sådan ansökan redan har prövats två gånger i förfarandena vid det nationella patentverket och vid kommissionen – även mot en tolkning av begreppet ”berättigat intresse” i ändringsförfarandet som avviker från det i registreringsförfarandet.
- 22 Det framgår inte heller varför enbart producenter som är etablerade inom området skulle ha ett berättigat intresse och således en rätt att framföra invändningar och överklaga vid ändringsansökningar. I synnerhet förmår inte en jämförelse med varumärkesrätten, till vilken Spreewaldverein har hänvisat, övertyga. Skyddade geografiska beteckningar åtnjuter visserligen skydd i egenskap av kännetecken (se EU-domstolens dom av den 10 november 1992, Exportur, C-3/91, EU:C:1992:420, punkterna 37 och 38, dom av den 20 maj 2003, Ravil, C-469/00, EU:C:2003:295, punkt 49, dom av den 20 maj 2003, Consorzio del Prosciutto di Parma och Salumificio S. Rita, C-108/01, EU:C:2003:296, punkt 64). Till skillnad från varumärkesrättigheter där licenstagare eller återförsäljare i regel inte har något inflytande på kvaliteten från de produkter som saluförs under varumärket, motiveras skyddet för geografiska beteckningar emellertid av produktens samband med det geografiska området (se artikel 5.2 i förordning (EU) nr 1151/2012), vilket återspeglas och fastställs i produktspecifikationen. Där föreskrivs de

väsentliga egenskaperna från de produkter som är försedda med en skyddad geografisk beteckning. Registreringen av en skyddad geografisk beteckning medför således inte bara rättigheter, utan även skyldigheter att iaktta vissa krav, framför allt de som anges i produktspecifikationen. De aktörer vars produkter framställs i det geografiska området och som har försetts och marknadsförs med den skyddade geografiska beteckningen är skyldiga att följa kraven i produktspecifikationen (se även skäl 47 i förordning (EU) nr 1151/2012). I så fall krävs det emellertid även att aktörer som inte är etablerade inom området kan vidta åtgärder mot en ändring av en produktspecifikation som medför en risk att produktens kvalitet eller anseende i strid med artikel 5.2 i förordning (EU) nr 1151/2012 inte längre kan härledas från det geografiska ursprunget.